

pa za djanje ustanovljena kazen smert ali dosmertna ječa, s težko ječo med 1 in 5 leti.

Drugi primerlej. Če kdo izsledvajoči gosposki za najdbo hudodelstva ali storivca služijoče ovadleje (znamenja) zataji, to je njih zvedenje nalaš ubraniti ali saj otežiti skuša; ali če hudodelnika pred njo skrije; ali znanim sebi hudodelnikom potuho daje, ali k njihovim shodom pripomaga, ko bi jih ubraniti zamogel. — Taki skrivavec, ako ni morda pri hudodelstvih velike izdaje, ogleduhvanja in brezoblastnega naberanja ovade opustil, in sokriv ravno teh hudodelstev postal, naj se kaznuje po nevarnosti prikritega hudodelnika, in po škodljivosti, ki jo je po svoji pomoči povisal, z ječo od 6 mescov do 1 leta; in če je potuho dajal, ali zastran shodov na roko šel, s težko ječo do 5 let. Vendar se hudodelnikova žlahta in svakšina v navgorni in navdolni versti, kakor tudi njega bratje in sestre, njegovi straniči ali ki so mu še bližje v rodu, njegov zakonski družje, bratje in sestre njegovega zakonskega družeta in zakonski družeti njegovih bratov in sester zgolj zavoljo takega prikrivanja kaznovati ne morejo.

Tretji primerlej. Ako kdo zavoljo hudodelstva zapertemu priložnost k pobegnjenju z zvižajo ali silo olajša, ali izsledujoči gosposki opovere dela, da bi pobegnjenca zopet ne vjela. Ako podpomoč tak človek daje, ki ima dolžnost na sebi za čuvanje jetnika skrbeti, ali če je tisti, ki je podpomagal, vedel, da je zaperti velike izdaje, ponareje ali prenareje upnih listov ali dnarjev, umora, razboja ali zažiga obdolžen ali kriv spoznan, se bo hudodelnik kaznoval s težko ječo, in sicer, če se je podpomoč dala kacemu zavoljo velike izdaje ali pa ponarejenih ali prenarejenih upnih listov zapertemu, med 5 in 10 leti; v družih tukej imenovanih primerih pa med 1 in 5 leti. Ako je pa zaperti zavoljo kacega družega kakor ravno imenovanega hudodelstva v preiskavi ali v kazni, in ti, ki mu je podpomagal, nima posebne dolžnosti na sebi, nad zapertim čuti, je kazen ječa med 6 mesci in 1 letom.

Četrti primerlej. Kdor brez dogovora naprej storjenega vojaku ali službniku, ki je iz vojaške službe ušel (uhajavcu, uskoku), s tim, da mu pot pokaže, da ga preobleče, skrije, mu postanek pri sebi dovoli, ali kakor si koli bodi na roko gré, tako da je uhajavcu lažje dalje bežati ali da ga težeje izsledé in zopet vlové. Tacega polajšavca je treba razun tega, da mora 100 goldinarjev v vojskno dnarnico plačati, še zraven z ječo med 6 mesci in 1 letom kaznovati. Če je pa takošno olajševanje se zgodilo s prikrivanjem, ki je dalj časa terpelo, ali z odkupljenjem vojaške obleke, orožja, konja, ali družih reči vojaške oprave pobegnjenca, ali iz lakomnosti, ali v družih posebnih obtežavah, je kazen težka ječa od 1 do 5 let.

Ako krivec dnarja v vojaško dnarnico plačati ne more, naj se kazen na dalj časa odmerja ali pa poostruje, in po nazočem zavkazu je vsakakor ravnati, če bi bili tudi uhajavca zopet dobili. — Kdor moža k vojaški službi zavezanega, če prav sam nima nobene take dolžnosti na sebi, k temu zapelje, nagovarja, spodbada ali zapeljati skuša, da bi vojaško službo nezvesto zapustil (ušel), ali da bi kakor si bodi drugači po prisegi obljubljeno zvestobo, pokorsino, opaznost ali kako drugo dolžnost vojaške službe prelomil in s tim po kazenskih postavah, za cesarske vojake veljavnih, hudodelstvo doprinesel; ali mu, ko kako vojaško hudodelstvo doprinaša, kakor si koli bodi pomoč da, tega preiskavajo in kaznujejo vojaške sodnije po posebnih za to danih predpisih. (Dalje sledi.)

Dopis

starih slovenskih mater iz uniga sveta svojim sedanjim unukinam.

Preljube hčerke slovenske! V britki žalosti se topijo serca naše, slišati po svojih mlajših sestrah, ki se ko prave rojakinje našimu srečnimu zberališču pridružujejo, od leta do leta hujih popisov ošabnosti in prevzetnosti, posebno kar vašo obleko zadeva, po kateri se hčere častitljive stare slovenske zemlje več spoznati nedaste. Dolgo, morebiti predolgo smo svojo pravično nevoljo nad vami zadrževale; — zadnji čas je, vam vaše k nebu vpijoče napake živo pred oči postaviti, — zadnji čas je, nekoliko cvetic, pod katerimi se červ vije, ki vam vašiga premoženja podpore spodjeda, s čversto roko potergati, čeravno vas morebit žalimo s tem. K temu nas veže dolžnost naša do naše nekdanje domačije, — h temu nas priganja mila skerb materna za srečo unikinj naših! Bojimo se scer, da bomo pred ko ne bob v steno metale in prazno slamo mlatile, ker ste jo že predelječ zagazile v ošabnost svojiga časa, — vémo tudi, da s časom se spreminja tudi noša in obleka, in da ravno vse ne more po starim ostati, — vémo tudi, da kramarji, ktere vašo prevzetnost bogati, nas bojo pisano gledali, — ali vse to nas ne ovéra, vam povedati, kar nam naše serca teží: da kar je od sile, nikdar ne more pravo biti. In o tem se hočemo z vami pogovoriti.

Da bote pa, nam še vedno drage naslednice naše, toliko laže spoznati zamogle, kako delje č se ste že od praviga pota zgubile, — da bote spregledale, kako skerbno ve same vsih stezic išete, ktere vas od nekdanjiga varniga pota ločijo, vam hočemo ob kratkim podobo nekdanje in sedanje Slovenke izrisati, stare in nove čase vašim očem nekoliko razgerniti. Položite torej enmalo časa svoje zerkala na stran, in pogledjte natanjko podobo, ktera vam kaže nekdanjo ponižno, pa pri vsem tem pošteno in obrajtano Slovenko.

Domače, od nas spredeeno in od nas tkano platno — dobra roba — mezlanaste jopice in krila, in drugo čversto v domačii izdelano sukno je naše zdravo telo pokrivalo, nas v mladosti in starosti, poleti in pozimi grelo in hudiga vremena varvalo, in tako vse, kar pametin človek od svoje obleke terjati zamore, natanjko dopolnovalo. S prostim usnjatim pasam si je pohlevna deklica ravno tako kakor krotka žena svoje oblačila prepasovala in si jih tako privarovala. Kak pisan, v dolge kite spleten trak je lišpal nedolžno deklino ob nedeljah in praznicah, in ako si je celò kako svitlo gumbico v ošpetel vtakniti zamogla, je bila srečna, da ji ni bilo para. Bogate kmečke in premožne rokodelske hčere so nosile enako oblačilo, — berača ni bilo med njimi. V svojih otročjih letih so se od pridnih mater hišniga opravila učile, v svojim diviškim stanu pa jim gospodariti pomagale. Poštenje je zalo Slovenko h poroki spremilo; pridna desnica je zakonski perstan sprejela; zveste usta so zakonsko zvestobo obljubile in čisto serce je obljubo spolnovalo. Dobri otroci so bili sad pošteniga zakona.

Oj, da bi vam zamogle prav živo vtisniti v serce vaše popis tistih zlatih časov, v kterih se lepota in cena Slovenke še ni kupovala — pri kramarjih! (Dalje sledi.)

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Radgone 23. oktobra. Pri nas je u tem tednu tergateg grojzdja dokončana. Kteri so, strašeni hudiga deževniga vremena, o pretečenim tednu tergali, so nekaj več pridobili; vendar serčnejšim ni na škodo, kteri so u tem silno lepim tednu pobirali *), ker vino

*) Ta beseda se letos dobro pileže, kajti je večidel grojzdja na zemlji ležalo. Pis.

dražji prodavajo, v obcnem od 65 do 85 fl. srebra štertinjak. Gornjih Štajarcov je mnogo viditi, in zato verjeti, de se bo hitro skupilo. Vince bo dobro.

F. Jančar.

Od Savine 28. oktobra. Kako de je Savina mesca oktobra delala, še razun pridniga g. dopisnika J. Š. nihče ni ničesar „Novicam“ povedal. Pa tudi uni dopis zadeva samo Celje. Ne bo od škode, ako še jaz ob kratkim povém, kaj je Savina od Celja višji in na Gorogranskim naredila. Od 3. do 15. t. m. je trikrat iz svojiga rečiša stopila, narveč straha, pa tudi škode je pa roženkransko nedeljo in četrtek potem napravila. Še teden potem, ko se je zvedrilo, so sploh vsi mlini in žage stale, ker je voda nektore jeze močno razderla, druge pa celo poderla in odnesla, sploh pa struge visoko zasula, de je veliko dela in truda treba, poprej ko se iztrebijo. Pravijo, de nektore žage pred spomladjo ne pojdejo, ker je razdertija prevelika, pa bo že tudi za take dela posihmal premerzlo. Mnogih žag tudi za zdaj ni potreba, ker so povodnji skor vse stogove lesa pobrale in odnesle, ki je bilo za žago zloženo. Škodo cenijo silno visoko, pravijo, de že 30 let ni voda tako delala. Druge povodnji, ki niso bile tako čez več hude, kakor letošne, so sploh hlode po germovji nad Grobljo (Sannbrücke) pušale; posestniki so jih po vsekanim znamnji spoznali, in spet na žage zvozili. Zdajne dvé, prav za prav, tri povodnji so, pa večí del lesa naprejš nesle, in kdo vé, kje ga pušale, le malo ga je tu okolj obviselo. Tako so zgubili mnogi žagarji svoj zaslužik, posestniki pa svoje blago, in potem takim bo na Gorogranskim (Ober-Sannthal) mnogimu huda za kruh, de si je ravno Bog dobro letuvno dal, ker si Gorogranci sploh narveč z lesam pomagajo.

Po mlinih je bilo kaj strah in groza, sosebno roženkransko nedeljo in četrtek potem. Voda je tako hitro rastla, de so si mlinarji komaj še — z nevarnostjo življenja svojo živino iz hlevov rešili, in jo v bližnje soseske odgnali. Voda je spodne sobe vse napolnila, na klopí in do ognjiša segala.

Kakor mlinam in žagam, je ta povodinj tudi zemljišam silno škode naredila, ker je svoje rečiše močno razširjala, tam pa tam iz njiv zemljo z blagam vred porisala, ali blizo brodov tudi dosti zemljiša spodjedla in odnesla. Tako je delala med drugim pri Malih Brašlovčah, Preserjah, Parižlah in Orli vesi v Brašlovški fari, kjer zemljo spodjeda, in zmerej dalej v polje sili. Tako je blizo brodov zelje, korenje, korun, ajdo izruvala in s sebo jemala, dalej od brodov na niskim mnogo podsula, povalila ali poblatila, in pokošeno otavo odnašala.

(Konec sledí.)

Iz Ljubljane. Četerti del obcniga „živinozdravstva“ je dodelan pod iménam „nauk spoznanja in ozdravljanja unanjih in notranjih bolezin konj, goved, ovác, kóz, prešičev in psov, kterimu je pridjan tudi nauk ozdravljanja navadnih bolezin domače perutnine, in je priložen obrís unanjih konjskih bolezin na podobi. Gosp. dr. Strupi je izdelal važno delo po nar boljših skušnjah zdravniških, in ker se vse v njem najde, kar bolezni naše domače živine zadeva in je k spoznanju in ozdravljanju bolezin potreba, obseže 23 pól; jezik, v kterim je delo spisano, je lahko umeven, kakor je v podučnih bukvah potreben. Po dokončanim tem delu se je lotil vrednik „Novic“ 5. dela, ki bo obseglo „nauk, kako pomagati o porodih in kako po porodu ravnati s staro in mlado živino in ozdravljati poporodne bolezni; — pridjali se bojo temu delu v boljši in natanjši zapopadek važnih opravil podobe prave in napčne lege mladiga in pa obrís mnogoteriga orodja, ker je sila po-

trebno, da z razločnim podukam o tem odženemo brezvestne mazače in odpravimo veliko škodo, ki jo zlasti o težkih porodih neumni pomagači lastniku živine prizadevajo. — Po sklepu od 6. p. m. je slavno ministerstvo nauka sostavo „slovenskega berila za 3. in 4. razred doljnega gimnazia“ izročilo vredniku „Novic“ in mu naznamovalo vodila, po kterih se imajo dotični predmeti izbrati. Z prijaznimi nasveti za napredek slovenskiga jezika v gimnazialnih šolah živo skerbniiga noviga vodja g. Necasek-a, in s pripomočjo izverstnih slovenskih pisateljev in po izgledu že dodelanih ilirskih in českich čitank se bo dala ta naloga dobro in v kratkim dognati.

Novičar iz mnogih krajev.

Novi zbor za posvetovanje nemške colne zveze se je začel na Dunaji 29. oktobra, v kterim so po poročnikih nemške vlade Bavarskiga, Virtemberskiga, Saksonskiga, Badenskiga, Heskiga in Nasavskiga nadomestovane, ktere derže o tizadevi z austriansko vlado, potem ko je Pruska vlada raztergala zedinjeno posvetovanje. — Po cesarskim ukazu se zamore vsak, ki ima v Galiciji cesarskim vradnijam kako pisanje predložiti, nemškiga, poljskiga ali rusinskiga jezika poslužiti, ako v pismu ni advokat (dohtar) podpisan; je pa ta podpisan, mora pismo v nemškim jeziku spisano biti; — obravnave v kazenskih zadevah in naznanila razsodbe morajo biti v deželnim jeziku, ako zatožene nemškiga ne razume; v pravdah se imajo razsodbe v nemškim jeziku dajati; če pa pravdar terja prestavo v deželni jezik, naj se priloži ta prestava nemškimu; jezik vradnij je gôri in doli med vradnijami nemški; gruntne bukve se imajo nemško pisati, vendar se morajo pisma, ki so v deželnim jeziku spisane, v tem izvirnim jeziku gruntnim bukvam vpisati, zraven pa prevod v nemškim jeziku. — Po vikšim ukazu se ima za deželne potrebe in za potrebe zemljišniga oprostinja za prihodnje leto od vsaciga goldinarja gruntniga, hišniga in družiga naravniga davka sledeča poversina (navdark) odrajtati: v spodnji Austrii 13, v zgornji 15, na Solnograškim 13½, na Štajarskim 15, Koroškim 12½, Krajnskim 13, Istrianskim 12½, Goriškim 10½, Tiroljskim in Českim 9, Marskim 8¼, Šleskim 7½, v Galiciji 10, v Bukovini 3, Dalmaciji 6, na Ogerskim 12, Erdeljskim 9, Horvaškim in Slavonskim 12½, v Vojvodini 9¼ krajcarjev. — Dunajski časniki pravijo, da v letu 1452 je na Dunaji vagán pšenice 1 groš, reži 5, ovsa pa 4 vinarje veljal. Oj, srečni časi! Po čim je bilo nek takrat meso? — V okolici Tarnovskí na Ogerskim dela nek terd červ ozimini tako škodo, da so mogli nektori kmetovavci vdruživč sejati. — V Banatu in Bački je bila letina za oves tako slaba, da so komaj seme pridelali. — V Berolinu ozdravlja sedaj nek mazač vse bolezni z jabelčnikom! — Cerkev sv. Pavla v Frankobrodu, v kteri je bil leta 1848 nemški deržavni zbor, je bila 24. oktobra spet za cerkev blagoslovljena; pridigar je pridigoval o besedah sv. pisma: „nebó in zemlja boste prešle, moje besede pa ne“, — na zadnje so zapeli „zahvalno pesem“. — Piemonteška vlada še zmiraj ne more noviga ministerstva skup spraviti. — Zbor v Parizu bo nek poklican 15. ali 26. tega mesca, 10. decembra pa se bo oklicalo cesarstvo francosko. — Ruska vlada je nek na pismo Turške vlade, v kterim ta protestira zoper samostojnost Černogore, odgovorila, da Černogora samostojna ostane. — Serbski časniki prigo-varjajo vladi, naj se loti zidanja železnice v Belgrad na svoje stroške. — Na Gerškim tudi ni brez homatij; važni pomenki so sedaj o nasledstvu kraljevim.